

Samples from the Iggeret of Rav Sherira Gaon

1. Paragraphs 4-7

הכין חזינא דודאי שיתא סדרי משנה רבינו הקדוש תרצינן כי היכי דגרסי להו, הלכתא דבתר הלכתא, להוסיף ואין לגרוע. והכי אמרינן בגמרא דיבמות ב' הבא על יבמתו (סד): "מתני' אימת אתקין בימי ר'". ודקא אמריתו "מאי טעמא שבקו קמאי רובה לבתראי", לא שבקו קמאי רובה לבתראי אלא כולהו מילי דקמאי גרסי וטעמיהון מתני', דהא הלל הזקן כשמינוהו בני בתירא נשיא עליהם אמר להם "מי גרם לכם שאהיה נשיא עליכם? עצלות שהיתה בכם, שלא שמשם שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון", כדאיתא בפסחים (סו). והכי הוויא מילתא דראשונים לא אתידעו שמהתהון אלא שמותם של נשיאים ושל אבות ב"ד בלבד, משום דלא הוה מחלוקת ביניהון אלא כל טעמי דאורייתא הווי ידעין להון ידיעה ברורה. ותלמודא נמי הווי ידעין להון ידיעה ברורה והווי ודקדוקים במשנתן על כל דבר ודבר דהא תנו רבנן בפרק יש נוחלין (קלד)... וכמה דהוה בית המקדש קיים כל חד וחד מרבוותא הוה מגמר להו לתלמידי טעמי אורייתא ודמשנה ותלמוד, במילי דמחבר להון בשעתיה ומורו לתלמידיהו כי היכי דחזי... וכד אתו שמאי והלל נמי בתלת מילי בלחוד הוא דאפליגו, דאמרינן (שבת יד): אמר רב הונא בג' מקומות נחלקו שמאי והלל. וכיון דחרב בית מקדש ואזלו לביתר, וחרב נמי ביתר ואתבדרו רבנן לכל צד, ומשום הנך מהומות ושמדים ושבוישים שהיו באותו זמן, לא שמשו התלמידים כל צרכן ונפישו מחלוקות...

We see that certainly, the six orders of Mishnah Rabbeinu haKadosh established them as he learned them, law after law, and one should neither add nor subtract. And so we say in Yevamot 64b, "When was Mishnah established? In the days of Rebbe."

Regarding your question, "Why did they leave the earlier great ones for the later?" They did not leave the earlier great ones for the later, but all of them learned the matters of the earlier ones and studied their reasons, for when Hillel the Elder was appointed by the Bnei Beteira as the Nasi over them, he said to them, "What caused this for you, that I should be the Nasi over you? Your laziness, in that you did not serve the two giants of the generation, Shemayah and Avtalyon." (Pesachim 66a)

And such was the case, that the early sages, their names are not known, only the names of the Nasi and the Av Beit Din alone, because there was no debate between them, but all of the logical arguments of the Torah were known to them clearly. And they knew the entire Talmud clearly, and the questions and fine points in their Mishnah on every issue, as taught in Bava Batra 134a...

And as long as the Beit haMikdash stood, each of the sages taught the students the logic of the Torah and Mishnah and Talmud, in lessons he composed for them in his day, and they taught their students appropriately... And when Shammai and Hillel came, they, too, only debated three points, as Shabbat 14b says, "Rav Huna said: In three places Shammai and Hillel argued." And when the Beit haMikdash was destroyed and they went to Beitar, and Beitar was also destroyed and the Rabbis scattered in every direction, and because of those disruptions and destructions and confusions of that time, the students did not serve [their mentors] as needed, and debates grew...

2. Paragraph 10

ומסר רבי עקיבא את עצמו להריגה (ברכות סא): אחר שנפטר רבי יוסי בן קסמא, ונהרג ר' חנינא בן תרדיון ונתמעטה החכמה אחריהם. והעמיד ר' עקיבא תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של ר' עקיבא, והוה סמכא דישאל על התלמידים שניים של ר' עקיבא...

And Rabbi Akiva gave himself for execution after Rabbi Yosi ben Kisma died, and Rabbi Chanina ben Tradyon was killed and knowledge shrunk after them. And Rabbi Akiva established many students, and there was destruction upon the students of Rabbi Akiva, and Israel relied upon Rabbi Akiva's second students...

3. Paragraphs 14-19

וכל ימיו של רשב"ג גדל רבינו הקדוש בנו לתלמוד תורה דקאמרינן במציעא (פד): כד הווי יתבי רשב"ג ור' יהושע בן קרחא אספסלי, הווי יתבי קמיהו רבי ור' אלעזר בר' שמעון הווי מקשי ומפרכי... ושמר ר' אותם החכמים דאמר ר' (שבת קמז): "כשהיינו למדין תורה אצל ר' שמעון בתקוע וכו'". והלכתא דמתניתין מנהון גמר...

וכד מלך בתר אבוב, היה בהדי בנוהי של אותן החכמים כגון ר' ישמעאל ב"ר יוסי ור' יוסי בר' יהודה ר' יעקב איש כפר חטיא, ותלמידים אחרים כגון ר' חייא שעלה מבבל ור' חנינא בר חמא ור' אפס ורבן גמליאל ור' שמעון בניו של רבינו הקדוש ור' ינאי, והם הרביצו תורה הרבה. ובכל השנים האלו נתפרשו כל ההלכות שהיו תלויות בכל המדרשות מפחד ההפסד גדול שהיה בחרבן הבית, והספקות שהיו להם באותן המהומות. וכל החלוקות שנולדו בג' דורות הללו נפסקה הלכה בהם, ונודעו ביניהם דברי היחידים ודברי המרובים בתר דטרחי רבנן בהו טרחי נפיש, ודקו

בהא דוקא דבתר דוקא ודקדקו הרבה וכל השמועות והמשניות לתקנן. ולא הוסיפו על מימרא דקמאי מאנשי כנסת הגדולה, אלא טרחו טרחי נפשי ודקו דקדוקי רברבי עד דאסיקו מאי דהוו אמרין הנך ראשונים ומאי דהוו עבדין עד דאפשיטו להון כל ספקי דאית להו. ולא הוה חד מן הראשונים דכתב מדעם עד סוף יומי דרבינו הקדוש. וכן נמי לא הוה גרסי כולהו בפה אחד ולשון אחד, אלא טעמיהו הוה ידעין להון וכלהון דעת אחת הוה בהון ולא הוה בגירסייהו פלוגתא, וידעי מאי דאיתיה דברי הכל ומאי דאית ביה פלוגתא. ומאי דאיתיה ליחיד ומאי דאיתיה לרבים. ולא היו להם דברים מתוקנים ומשנה ידועה שהכל שונים אותם בפה אחד ולשון אחד. אלא אותן הטעמים והשמועות שהיו יודעין אף על פי שהחכמים כלן היו שוין בהם, כל אחד ואחד מתני לתלמידיו באי זה חבור שירצה ובאי זה דרך שירצה... ומשום הכי פרשי בגמרה "הא מני ר' פלוני היא", ואמרינן "מאן תנא להא דתנו רבנן וכו'", "כמאן כי האי תנא." ואמרינן בכמה דוכתי "מי ששנה זו לא שנה זו..."

וכיון דחזא רבי דאיכא שנויא כולי האי בתנויי דרבנן, אף על גב דטעמיהו לחדא מילתא סלקין, חש...

And all through the time of Rabban Shimon ben Gamliel, his son Rabbeinu haKadosh grew up to Torah study, as in Bava Metzia 84b: "When Rabban Shimon ben Gamliel and Rabbi Yehoshua ben Korchah sat on the benches, Rebbe and Rabbi Elazar son of Rabbi Shimon sat before them, and asked and answered... And Rebbe served those sages, as Rebbe said (Shabbat 147b), "When we learned beside Rabbi Shimon in Tekoa, etc." And he learned the laws of the mishnayot from them...

And when he reigned after his father, he was with the sons of those sages, like Rabbi Yishmael son of Rabbi Yosi, Rabbi Yosi son of Yehudah, Rabbi Yaakov of Kfar Chitaya, and other students like Rabbi Chiya who ascended from Bavel, Rabbi Chaninah bar Chama, Rabbi Efes, Rabban Gamliel and Rabbi Shimon sons of Rabbeinu haKadosh, and Rabbi Yannai, and they spread much Torah.

And throughout those years, all of the laws which depended on all of the midrashim were explained, out of fear of the great loss of the destruction of the Beit haMikdash, and because of the doubts they had in those upheavals. And all of the debates born in those three generations were ruled upon, and the words of individuals and of the majority were known among them once the sages made great efforts in that regard, and they made great analyses until they produced what those early sages said and what they did, until they resolved all of their doubts.

And none of the early ones wrote anything, until the end of the time of Rabbeinu haKadosh. And so, too, they did not teach all of them with one mouth and one expression, but they knew their reasons and all of them had one view and there was no conflict in their learning, and they knew what was universally held and what was debated, and what was an individual's view and what was a collective view. And they did not have anything set, with a known mishnah that all of them would learn with one mouth and one expression. But those reasons and lessons they knew, even though all of the sages agreed upon them, each of them taught it to his students in whatever composition he chose and in any way he chose...

And because of this they explained it in the gemara, "Whose is that? Rabbi Ploni," and we say, "Who authored that which the Rabbis taught, etc." "Who is this like? That sage." And we say in various places, "The one who taught this did not teach this."

And when Rebbe saw that there was such variety in what the sages taught, even though their arguments all went to the same point, he was concerned...

Introduction to Rav Hai Gaon

4. Rabbi Avraham ibn Daud (Raavad I, 12th century Spain), Sefer haKabbalah

ורב האיי גאון הרביץ תורה בישראל יותר מכל הגאונים ולאורו הלכו דורשי התורה ממזרח שמש עד מבואו, והיו ימי חייו ס"ט שנה ונפטר בערב י"ט אחרון של פסח שנת ד' אלפים ותשצ"ח שנה, וכמוהו לא היה לפניו בכל הגאונים, והוא היה סוף הגאונים, ומבית דוד היה מזרע המלוכה ומבני זרובבל בן שאלתיאל והנשיאים וראשי גליות שהיו אחריו, וראיתי חותמו חתום על הגליונים שהיה שולח ואריה חקוק עליו כמו שהיה על דגל מחנה יהודה ועל דגלי מלכי יאודה.

And Rav Hai spread Torah in Israel, more than all of the Gaonim. And those who sought Torah, from the rising of the sun to its setting, walked by his light. And he lived 69 years, and he died on the eve of the last day of Pesach 4798. There was none like him before him among any of the Gaonim, and he was the end of the Gaonim. And he was from the house of David, the royal line, and the sons of Zerubavel ben Shealtiel and the *nesi'im* and the Exilarchs who followed him. And I saw his signature signed on papers he sent, and there was a lion engraved over it, like on the flag of the camp of Yehudah and on the flags of the kings of Judea.

5. Rabbi Shemuel Mirsky, *Rav Hai Gaon*, Sefer haShanah 1939

<https://hebrewbooks.org/2628>

Basic Biography

6. Rabbi Menachem Meiri (13th-14th century France), Introduction to Avot

והחבר ספרים מעט מהם ספר הדינין וספר השבועות וספר מקח וממכר אלא שהרבה בתשובות שאלות מאד ורוב הנמצא ממנו מחיבוריו ומתשובותיו הם דברים הראויים לסמוך עליהם. והיה מרובע בגאונות רב האיי גאון בן רב שרירא גאון בן רב חנניא גאון בן רב יהודה גאון. And he compiled some books, among them a book of financial law and a book on oaths and a book on commerce, but he increased responsa greatly, and most of what is found from him in his compositions and in his responsa are words one may rely upon. And he held fourfold Gaonut – Rav Hai Gaon son of Rav Sherira Gaon son of Rav Chanania Gaon son of Rav Yehudah Gaon.

7. Rabbi David Avudraham (13th century Spain), Seder haParshiyot v'haHaftarot

כתב רבינו סעדיה: שבת שיהיה בו הספד לחכם מפטירין פרשת "גלה כבוד מישראל (שמואל א ד)". ומצאתי כתוב בתשובת שאלה להר' שמואל ב"ר גרשון וזה לשונו "ומה שהוגד לך כי כשנפטר הרמב"ם ז"ל שנכנסו הקהל לבית הכנסת וקראו ברכות וקללות והפטירו בנביא 'משה עבדי מת' כן שמענו ג"כ". גם אבא מורי ז"ל כתב בהלכות אבל ששמע כי שנפטר רבינו שרירא אביו של רבינו האיי קראו באותו שבת בפרשת (במדבר כז:טז) "יפקוד ד' אלקי הרוחות לכל בשר וגו'" והפטירו (מ"א ב) "ויקרבו ימי דוד למות". ובמקום פסוק "ושלמה ישב על כסא דוד" קראו "והאיי ישב על כסא שרירא אביו ותכון מלכותו מאד."

8. Otzar haGaonim, Succah pg. 80

רב היי ורב אביתר כהן צדק היו בירושלים ובא לפנייהם רוצח, וצוה רב היי ורב אביתר להכותו מלקות בהר הזיתים עד שפך דם עליו. והרוצח צעק "הכוני אל תחמולו כדי שלא אבא בדין לפני הקב"ה". ... ורב היי היה עולה בכל שנה לירושלים מבבל והיה שם בחג הסוכות כי היו מקיפין את הר הזיתים בהושענה רבה ז' פעמים ואומרים מזמורים שסידר להם רב היי. ולפני רב היי הולכים כהנים מלובשים סריקון ומעילים ואחריו העם, והוא בתוך, ורחוק מאלה שלפניו ק' אמה וכן משל אחריו. והיה רב היי שוחק. לאחר הסעודה ראה הרוצח בעל התשובה את רב היי שלבו שמח, אמר לו הרוצח "רבי, למה היית הולך לבד כשהייתם מקיפים את הר הזיתים?" ואמר לו רב היי: מפני שאני עולה בכל שנה מבבל להקיף את הר הזיתים בסוכות, ואני מטהר את עצמי. בהושענא רבה אליהו הולך עמי, ולכן נרחקין מאשר לפנינו ומאשר לאחרינו, ומדבר עמי. ושאלתי לו: מתי יבוא משיח? ואמר לי כשיקיפו הר הזיתים עם כהנים. ולקתתי כל הכהנים שמצאתי להקיף, אולי ביניהם כך [יהיה כהן כשר]. ואמר אליהו: ראה כל הכהנים שאתה רואה מלובשים מעילים והולכים בגיאות, אין שום אחד מזרע אהרן, רק אחד שהוא הולך אחר כולם שנבזה להם והוא נמאס בעיניהם והולך בבגדים רעים ואינו חפץ בכבוד ומשים את עצמו כמי שאינו, והוא חוגר ברגלו אחת, ומצד אחד חסר עין. אמר זה כהן אמת מזרע אהרן. אמר רב היי: חי! מזה שחקתי, שבכולם לא היה כהן אלא אותו בעל מום!

Masorah Role

9. Rabbi Shemuel Mirsky, Rav Hai Gaon

הימים היו ימי צמיחתו של המרכז היהודי החדש בספרד, אמנם תחילתו של זה היתה עוד בימי הבית השני ואולי עוד קודם לכן, אבל רק בסוף תקופת הגאונים גדל ונעשה לעומד ברשות עצמו. ומרכז זה היה ראשון למרכזי הגולה באירופה עד אז היו ישובי היהודים בעיקרם באסיה ובאפריקה, פרט לרומי ולאי יוון, שלכלל מרכזי גולה לא הגיעו.

ומאחר שתנאיו הגיאוגרפיים המדיניים והכלכליים של המרכז האירופי שונים היו מזה שבאסיה ושבאפריקה, עמד מרכז זה לפני שאלה יסודיות: היבנה גם הוא על אבני היסוד של היהדות הבבלית כדרך שזו נבנתה בשעתה על אבני השתיה דשף ויתיב לנהרדעא, או כי יצמח מתחתיו ויתפתח לפי תנאיו הוא? היתפוס התלמוד מקום בראש חינוכו של הדור הנולד כספרד כבבבל, או כי יירשו לימודים אחרים את מקומו? שאלות אלו היו מרתתות על שפתי נגיד היהודים בספרד ר' שמואל, וזוהי תשובתו הברורה והתקיפה של רב האי כנגיד וכמצווה אליו: "וזה שאני מצווה את אדוננו הנגיד יחי' לעד, שלא יהיו עסקיך מחכמת ההגיון, שזו מדה קשה וגוררת עברה ואסרוה רז"ל, אבל יהא עסקך תמיד כתלמוד ובדקדוקי השמועות ובפלפולי התורה, כמו שמתעסקים בכך הנאהבים והנעימים והנחמדים אלינו בני אלקירואן ובני ארצות המערב, ברוכים יהיו לשמים." והגאון מספר לנגיד כי גם לפני יהודי בבל עמדה שאלה זו לא פעם, וכי רבו השגושים והמחלקות וההוללות שנכנסו בעקבותיה ללב בני קדם. ושוב מעיד הגאון על עצמו את הקדוש ברוך הוא כי מרוב אהבה נעימה וידידות צרופה הוא כותב תשובה זו, וכי מפי הנסיון הוא יודע שלימוד התלמוד הוא שווה לכל נפש, לחכמים יוסיף חכמה ולבני העם הפשוט הכשרה נפשית לקבלת עול תורה ומצוות, וכל החושבים שלימוד אחר יכול לתפוס את מקומו אינם אלא תועים ומתעים.